

« consumitur, nec corruptitur, verum ad nostram « substantiam et conservationem tendit atque « omne desiderium propulsat. »

3. — Philo Hebreus in libro *de offerendis victimis* finem, ob quem legis antiquæ sacrificia instituta fuere, his assignat verbis¹: « Quia perennes Dei « gratiæ nec deficiunt, nec intermittuntur, sed « interdiu noctuque fovendas se præbent hominibus, « altaris sacra flamma figurat semper instaurandam « gratiarum actionem, ne quando extinguitur. » Ubi ad illud in Levitico datum alludit Dei præceptum²: *Ignis in Altari meo semper ardebit*. Quia igitur astutus serpens in hoc unice incubit, ut in animabus nostris memoriam applicationemque aboleat beneficiorum divinorum, quæ nobis tamquam totidem ad eum amandum venerandumque calcaria esse debent, ideo Incarnata Sapienta alia ex parte hoc ipsum sacratissimæ Humanitatis sue sacrificium adinvenire voluit, ut continua ejus oblationem nostram indesinenter in memoriam revocaret beneficentiam, continuasque Æterno Patri gratias ageret, nomine nostro; quam forte ob causam ipsem Salvator, priusquam ad specierum Sacramentalium consecrationem in prima Missa, quam in cœnaculo Sion celebravit, deveniret, Patri gratias egit, dicente Evangelista³: *Et accepto calice, gratias egit*; hinc et in canone ante sacrificii inchoationem dicimus: *Qui pridie quam pateretur, accepit panem in sanctas ac venerabiles manus suas et elevatis oculis in Cælum at te Deum Patrem suum omnipotentem, tibi gratias agens, etc.* Ad quod se reflectens Rupertus Abbas in libro *de glorificatione Trinitatis*, in hæc prorumpit verba⁴: « Dulciter illud « memoriæ nostræ occurrit, quia primus egit gratias Deo, antequam non facile quempiam invenies, « sive in lege, sive in Prophetis, de que manifeste « scriptum sit, quod Deo gratias egerit. » Quapropter Joannes Rusbrochius magnæ vir sanctitatis, ubi de Missa agit, nos ita exhortatur, dicens⁵: « Sub Missæ sacro Jesu Christi passionem tibi proponas, « amanti cum passione eam commemorans, ac « animo revolvens et humili cum devotione gratias illi agens, qui tui ac peccatorum tuorum causa homo fieri, vivere, ac turpissimam et acerbissimam perpeti mortem voluerit, eamque Patri coelesti et te ipsum simul et omnes necessitudines tuas et quidquid ad Sanctæ Ecclesiæ utilitatem pertinet, offerens, sicut et ipse moriens fecit, atque nunc etiam facit in vita æterna coram coelesti Patri suo. » De cuius ejusdem sacrificii excellentia. S. Marialis Episcopus in quadam epistola tractans⁶, ipsum vocat « oblationem muniam, unicum remedium ad vitam æternam, impostorem.

¹ PHIL., l. de offer. vict. — ² LEV., vi, 12. — ³ LUC., xxii, 17. — ⁴ RUP. AB., t. II, l. VIII de glor. Trin. — ⁵ JOAN. RUBOSC., l. de Sept. custod. — ⁶ S. MART., l. ad Burdig.

« nam præstandam et mortem effugandam. » Conformiter ad illam forsitan orationem secretam quam Deo offerimus in hæc verba: « Concede, ut « oculis tuae majestatis munus oblatum et gratiam « nobis piæ devotionis obstineat et effectum beatæ « perennitatis acquirat. » Et quidem quod casus atque pericula tam corporalia spectat quam temporalia, certissimum est, nos virtute Missæ sèpius ab iisdem exemptos fuisse. Unde in alia pariter secreta nos Deo recommandamus supplices: « Concede, ut « hujus sacrificii munus oblatum fragilitatem nos « tram ab omni malo purget semper et muniat; » prout ex sequentiibus fusius patebit eventibus.

4. — Celebris imprimis favet historia quedam, relata in vita Sanctæ Elisabethæ, Reginæ Lusitanæ, quæ summe in pauperes liberalis, aulicum quendam optimæ virtutis, multæque pietatis intuitu, ad elemosynarum distributionem, aliorumque piorum operum exercitia jugiter adhihebat; cui alias quidam invidens, conjugis ejus regis pariter aulicus, calumniose reginam quasi inordinato in adolescentem illum ferretur affectu, ad regem detulit; qui licet verbis fidem non adiberet omnimodam, cum tamen subdubitaret, innocemtem morte occulta statuit tollere e medio. Decursuque temporis aliquando eques egressus, forte fortuito fornacem calcariam, actualiter ardentes, pertransit, ubi ministris illis, ut primum aulicum, quem ipse hac cum legatione missurus esset, si, quod rex præceperat, executi fuissent, subito cum furia arreptum, in calcem projicerent, præcepit. Postridie igit: aulico innocentem accusato, ut ad dictum fornacem cum insinuato mandato abiret, imposuit; obedit puer, gradiisque per viam, campanam quamdam in Ecclesia pro signo elevationis hostiæ sonare inaudiit, ingressusque aediculam, residui illius sacrificii parti et duabus aliis astitit Missis. Quod intra temporis spatium rex de successu sollicitus, alium illum innocentis æmulum eodem cum mandato ad fornacem ablegavit, quem conspicientes calcarii, apprehensum indilat projeicerunt in ignem. Interim finitis Missis suum prior præquens iter accedit et utrum regis mandato satis factum sit, interrogat, habitoque responso, repetit aulam. Quem rex ut vidit, responsumque audiit, stupefactus, casumque evenisse contrarium ratus, reducem arguit de negligentia; dumque protractæ more causam peteret, respondit puer, se pluribus astitisse Missis, siquidem a patre moriente, sibique benedictionem impertiente hoc acceperat documentum, ad quas jam inchoatus accessurus esset unquam, usque si finem audiret. Atque ita rex tam reginæ quam juvenis innocentiam, simulque justum Dei cognovit judicium ac justitiam contra impostorem.

¹ Or. secr. in Dom. inf. Oct. Nat.

5. — Neque inferior eo sequens sese insinuans opportunissimus casus, quem his reperio expressum verbis: « Omittendum non putavi aurigam illum Drahomiræ matris S. Venceslai, qui a præsenti nece ita servatus est. Cum enim impiam illum parentem post sanctum regem ac filium suum Boleslai natu minoris manu interemptum, cum aliis veheret, contigit, ut in tintinabulo monitus elevari in vicino sacello sacram hostiam, protinus ex equo desiliens, illuc subiret adoraturus, frustra illum revocante Drahomira et diris persequente. Cum ecce terra protinus discedente, illa cum vectoribus aliis in ultionem cædis impie absorpta est, atque adeo servatus auriga. »

6. — Ecclesiasticis in Annalibus id scriptum reperio, quod in dialogis suis S. Gregorius in hunc tradiderat sensum: Agatho, Episcopus Palermitanus, prout multi fide digni diversique Religiosi mihi testificati sunt atque testificantur (discursus est Pontificis sancti) Romam a meo antecessore fuerat vocatus, dumque in intinere constitutus esset, aquæ tanta cum tempestate acreverunt, ut nulla effugiendi spes superasset. Quo tempore nauclerus nomine Baraca (hodie Ecclesiæ illius clericus) cymbam regebat post navem, ruptoque fune, quo cympa alligata fuerat, nauclerus altissimas inter undas cum navicula subito disparuit, navis vero, in qua Episcopus degebatur, post varia tandem discrimina in Insulam appulit Usticam; ubi Agatho ne quidem tertio die nauclerum advenire ingemiscens, mortuum credidit, proque anima ejus Missam legi ordinavit. Qua finita post navis resartionem, quæ passa fuerat plurimum, iterum mare ingressus, tandem portum attigit Romanum, ibique sicuti omni absque expectatione, ita maxima cum letitia suum invenit Baracam, a quo qualiter tot inter pericula salvus evasisset, interrogavit; qui respondit, declaravitque qualiter sæpe ab importunitatibus sursum deorsumque cum navicula sua versus et inversus fuisse, qualiter cum eadem aquis plena natitasset, eidemque inversæ insedisset et similia diu noctuque incessanter attentasset, numquam fame aut labore continuo superatus, atque ita tandem a misericordissimo Deo liberatus fuit. Inter alia autem testificatus est, dicens: tanto denique impar labori, ex improviso me gravari sensi in mente ita, ut nec mihi vigilare, nec somno oppresus esse viderer, quando quis nescio mihi apparet, ori meo panem imposuit, quem cum vix sumpsissem, totum me adverti corroboratum, pauloque post navem transire contigit, quæ me de tanto erexit periculo ad terram conduxit. Quod Episcopus inaudiens, diem quo id contigerat petiit, eumdemque fuisse reperit, quo sacerdos in prædicta insula pro naufragio celebraverat. Ecce vobis, quoniam præsentissimum omnibus in periculis asylum, refugium, divinum hoc est sacrificium. Ad quod si con-

fugisset semper quidam Ducus Galeazzi Sforzæ capitaneus, numquam inimicorum suorum mortis factus fuisset præda. Implacabili illum indies ferocia sui persequebantur hostes, sed incassum semper utpote quorum insidias reverentiali quotidie Missæ assistentia illudebat. Quam ubi semel neglexit, in adversariorum protinus incidentis manus, vitam perdidit.

7. — S. Antoninus in *Summa* sua hoc salutare nobis præbet documentum⁷: « Qui assistit Missæ (quam etiam deberent fideles ex sua devotione quotidie audire, cum possunt, licet non teneantur, multa bona spiritualia consequitur. Quinimo multa pericula et mala evadit. Unde legitur, quod cum quadam die festiva duo juvenes socii exirent civitatem suam, ut irent ad aucupandum, unus eorum prius adivit Missam, alter non; proficisci centibus igitur ceperat aer perturbari et minari pluvias, tonitrua rugire, corruscationes frequentari; auditaque est vox de cœlo ab his duobus, dicens: persecute eum: ad quam exterriti cum prosequerentur iter, fulgor descendens interfecit eum, qui Missam illo mane non audiverat; quo viso alius, præ pavore quasi amens effectus, quid ageret ignorans, quia ad locum destinatum appropinquabat, secutus est viam suam et iterum audivit vocem, dicentem: persecute, persecute eum. Quantum iste exterritus fuit, recolens de socio suo, post talem vocem fulgere percusso, quilibet potest per se imaginari: sed post hanc vocem supervenit alia dicens: non possum, quia audivit hodie Verbum caro factum est: ex eo scilicet, quod audierat Missam ejus finis est, Verbum caro factum est, secundum communem morem; et sic evasit mortem illam terribilem. » Circa quam historiam verisimilius videri debet, hominem illum Missæ semper devotum fuisse, ideoque, licet die isto, venationis, pruriti agitatus foras exisset, attente Missam prius audivisse; siquidem coeleste hoc meruit testimonium: *Audivit hodie: Verbum caro factum est.*

8. — Anno 1570, mense Novembris, sequens hic prope Romam accidit casus⁸. Tres Eugubienses ad nundinas convenerant in loco, cui nomen Cisterno, ibidemque elegerant hospitium. Finitis nundinis, duo illorum de itinere eras instituendo discurrere cooperunt, concluseruntque sub auroram discedere, ut eodem vesperi in patriam pervenirent. Audiens hoc alter protestari coepit, dicens: Ego quidem eras, cum sit dies dominicus, sacro inaudito nullo pacto discedam, ideo si simul abire volumus, prius Missam audiamus, ac deinde paululum cibo refecti, in nomine Domini proficiscamur. Quod si Eugubium pervenire nequibimus, in oppido Castelli diversabimur. Saluberrimo hujus consilio non acquieverunt

⁷ S. ANTON., in Summ., p. 2, t. IX, c. 10. — ⁸ Hist. sel. AUG. MANNI, c. 145.

eccleri, sed replicantes, sese prostridie vesperi Eugubium omnino pervenire velle, Deumque ipsos si pro ista vice Missam audire non possent, excusatos, habiturum; sequenti die dominico sacræ rei adesse concurantes, summo mane equos consenserunt, ac Eugubium versus iter dirigentes, ad flumen usque Corfuone appellatum, a Cisternæ oppido per duo ferre millaria distans, pervenerunt; cumque amboligneum pontem equisconcedissent, ut flumen, quod ob magnos, qui præcedenti nocte defluxerant imbris, valde rapidum erat, pertransirent, pons valido aquarum impetu ictus repente decidit, amboque una cum pecuniis, quas ex mercium venditione secum deferebant, juxto Dei judicio demersi sunt, ac eodem puncto vitam, facultates (et utinam non animæ salutem) miserrime perdiderunt; quorum corpora jam extincta a vicinis, qui illuc accurrerant, ad ripam extracta fuere equis in tuto deductis; qui quidem pons eo tempore ad perpetuam hujus rei memoriam numquam refectus fuit. Alius, qui remanserat, socius, prudentior, ac timens Deum, audita Missa et ipse alacri animo ingressus est iter; cumque ad flumen pervenisset, in duo sociorum cadavera nihil tale cogitans, ibidem prope ripam jacentia, magno animi terrore incidit; quo facto valde commotus, cognito Dei judicio, gratias ipsi Deo agens, suum iter sanctius cæptum felicius absolvit. Pro majori autem hujus historiæ fide auctor supra citatus subiungit: « Hoc terrible exemplum Thomas Bozius refrebatur. »

9. — Idem Thomas Bozius tome II *de signis Ecclesiæ*, memorabile quoddam refert exemplum, a Petro Gluniacensi in honorem Missæ sacrificii ad perpetuam memoriam in hæc verba conscriptum: Est in Gratianopolitano Episcopatu locus, in venis subterraneis plurimum ferri habens, quod multo incolarum sudore assidue eruitur, ac fornacibus coctum et expurgatum, per circumiacentes terras fabris ferrariis, vel quibus libet pro lucro venditur; inde et villa, quam iidem homines juxta incolunt, ferraria nuncupatur. Solent autem hujusmodi homines, dum terræabdia fodiendo perscrutantur, spe majoris luci longius procedere et per subterraneos specus pertinaciter majorem ferri materiam perscrutari. Huic operi dum quodam tempore quidam rusticus indefessus instaret et intima terræ fodiendo, acriter rimaretur, repente maxima moles terræ delapsa aditum, per quem ingressus fuerat, obturavit; quia tamen fodiendo longius processerat, ac multum post se spallii ex hausta terra inane reliquerat, mortem evasit et velut in domo clausa, ac validis munitionibus undique circumsepta egredi quidem non potuit, incolumis tamen permansit: sed tenebris tam tenebricosi carceris circumscriptus, spe omni evadendi sublata, ac velut in amplio sepulchro sepultus, mortem ipsam adhuc vivens jam se cernere existimabat; quem jam per aliquot dies

non apparentem uxor sua mortuum credens, ad animam ejus spiritualibus beneficiis adjuvandam conversa est. Unde per annum integrum omni hebdomada unam ei Missam celebrari a sacerdotibus faciens et pro eo panem et candem offerens, salutari sacramento, ut mos est Ecclesiæ, animæ defuncti mariti subvenire satagebat. Una tamen in anno hebdomada extitit, qua mulier alii intenta negotiis Missam, ut proposuerat, mariti providere neglexit. Et ecce totius anni pene emens spatio, rursus fossores metalli officio assueti, irrequieti instantes, ad locum in quo jam dictus rus ticus adhuc vivens latebat, paulatim fodiendo pervenient, quorum dum voces et malleorum sonitusjam appropinquantium rusticus inclusus audisset, quantis potuit nisibus vociferari coepit; cuius illi vocem audientes et (utpote artis illius periti) hominis subterranei eise cognoscentes, sese invicem cohortati sunt et ad eum tandem post multum fissionis laborem pervenerunt; quem accensis luminibus curiose circumspicientes, illum esse, quem anno jam praeterito ibidem obrutum esse sciebant, agnoverunt. Admirati et ut parerat, tanta rei novitate stupefacti, quomodo illic vivere potuisset, instantissime requiebant; at ille respondit: Isto, quem modo removisti, terra obice foramini, per quod intraveram objecto, cum hoc carcere quem videtis, retentus fuisse, atque aliquantis diebus sine cibo et lumine permansisse, subito mihi pene deficienti, cum pane simul et lumine quidam astiuit, qui me confortans et ad cibum capiendum admonens, tetras tenebras illa candela, quam ferebat, clarissime illustrabat et pane per spatium septem aut octo dierum, ut mihi videbatur, refectus, totidem diebus illa candela illustratus et famis periculum evadet et hujus fossæ tenebras evitabam; post septem vero vel octo dies rursum ille, qui prius, cum recenti pane et renovato lumine adveniebat, eaque mihi dimittens, recedebat. Hoc per unius (ut mihi videbatur) anni excursionem æquo pene temporis intervallo nunquam facere destitit, excepto unius hebdomadæ spatio, quo mihi præsentiam suam, munusque solitum, nescio qua de causa subtraxit. Hoc illi ab eo audientes et quod illi uxori ejus per totum annum fecerat, mentem revocantes, cuncta ei protinus exposuerunt.

DISCURSUS VIII

CONCEPTAM ERGA MISSÆ SACRIFICIUM DEVOTIÖM,
VARIAS PROMERUISSE DE INIMICIS OBTENTAS VICTORIAS,
NOSQUE ADVERVUS HOSTES INVISIBILES COMMUNIRE, EXEMPLIS QUIBUSDAM PROBATORU.

IDEA SERMONIS. — 1. Sanctissimum Missæ sacrificium præsentissimum confert auxilium contra hostes in conflictu. — 2. Cum angustiamur ab hostibus ad sacrificium Missæ configiendum est. — 3. Panis subcineritus figura fuit panis Eucharistici p

quem profligantur inimici. — 4. Variis exemplis probatur efficacia sacrificii Missæ in pugna contra hostes. Justinianus et Justinus imperatores contra Persas hoc experti fuerunt. — 5. Etelredus Rex Angliae contra Danos. — 6. Lotharius imperator contra Ruggierum Siciliæ Regem. Robertus Rex contra Scotos. Vladislavus Rex Poloniæ. — 7. Dum quidam Hispanus bellum Dux tempore incumbit audiendi Missis Angelus in specie ipsius pugnat contra hostes, illosque profligat. — 8. Obsessum castrum virtute sacrificii Missæ liberatur ab hostibus. — 9. SS. Missæ sacrificium etiam efficacissimum tutamen contra hostes invisibles. — 10. Adducitur hujus figura ex Deuteronomio. Quidam nobilis virtute sacrificii Missæ liberatur a gravi et diuina tentatione seipsum suspendi.

O salutaris hostia, quæ cœli pandis ostium, bella premunt hostilia, da robur, fer auxilium.

1. — Laudabilis est Ecclesiæ usus, quod, dum periculosa cum inimicis ineunda prælia imminent, ingenti cum fiducia ad Sacrificium incruentum confugere soleat, utpote in quo hostia illa salutaris offertur, quæ adversarios profligat, invictumque animi robur et vigorem ad hostem superandum subministrat; unde in similibus periculis temporibus canere solet: « O salutaris hostia, quæ cœli pandis ostium, bella premunt hostilia, da robur, fer auxilium. » De Felice Episcopo Bituricensi, annales referunt Ecclesiastici quod pulcherrimum quoddam vas aureum, in formam turris elaborari fecerit, in illudque sanctissimum Eucharistiae sacramentum reverenter immiserit, quasi alludere volens ad illa Cantici verba: *Sicut turris David, quæ ædificata est cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.*

2. — S. Prophetæ Jeremiæ in plateis Jerosolimitanis ingens quædam virorum morientium in spiritu ostensa est strages, quæ ipsum commovit, ut in hæc verba lamentaretur³: *Cum deficerent quasi vulnerati in plateis civitatis, cum exhalarent animas suas.* At vero quamnam existimatis hujus mortalitatis fuisse causam? Nimurum, quia debeat eis triticum et vinum et ideo Propheta statim subiungit: *Ubi est triticum et vinum?* Quæ verba ad propositum nostrum applicare possumus, quia quando ab inimicis angustiamur, ad Missam nobis recurendum est, dicendo: *Ubi est triticum et vinum?* Ubi est sacrificium illud incruentum, in quo panis et vinum in corpus et sanguinem Christi transubstantiata, omnes a nobis repellunt bellorum hostiliumque armorum angustias, omnemque a nobis metum auferunt? ut proinde Ecclesia longe prosperioribus auspiciis dicere possit, quod olim dixit Numa Pompilius, cui cum annonciatum fuisse, in propinquuo adesse hostilem exercitum, respondit ille: *Et ego sacrificabo.* Isaias Prophetæ quondam Dei nomine populo Israelitio prædictus, inquiens⁴: *Requiescere faciet Dominus super eum: in tympanis et cytharis et lautum illud convivium (quod⁵ convivium pinguium,*

¹ BARON., an. 570. — ² CANT., IV, 4. — ³ THREN., II, 11. — ⁴ ISA., III, 12.

⁵ CAJET., ib. — ⁶ Ps. XXXII, 26. — SALM., t. IX, tr. 2. — ⁷ ISA., XXV, 6.

in bellis præcipuis expugnabit eos; id est, ut Cornelius a Lapide ad nostrum propositum exponit, « Assyri et Sennacherib vincentur. » At vero quo modo id futurum erat? an forte per bellatores exercitus, vel per evibrata e coelo fulmina, aut vero stragem hanc facturi sunt, enses stringentes Angeli? nequaquam: « Vincentur non armis, sed sacrificiis. » Quod si igitur sacrificia, in quibus oves et boves sacrificabantur, ad Cœli armamentarium instruendum, atque ad obtainendas in favorem populi illius de inimicis victorias, sufficiebant, quanto securius sperari Victoria poterit ab illo sacrificio, in quo ipsem Dominus exercitum Deo sacrificatur et offertur? « O salutaris hostia, quæ etc. sacrificiis, quæ cum typanis et cytharis offerebantur. » Ubi in Hebreo est dictio quædam idem significans, quod elevationem; ubi enim Vulgata nostra legit apud Isaiam: *Et in bellis præcipuis, in Hebreo habetur: sacrificiis elevatis expugnabit eos.*

convivium vindemiarum, pinguium medullatorum et vindemiarum defecatæ appellat non simpliciter a Deo, sed a Domino exercitum præparatum fuisse dicat; licet hoc prima facie improprie dici censeri possit ex quo enim convivium hoc mensam et sacrificium Eucharisticum repræsentat, merito a Domino exercitum præparari dicitur, ut per hoc insinuetur, in hunc præcipue finem convivium illud institui, ut contra sæuos inimicos tartareos, aliosque visibles corroboremur, « quia pro exercitibus Ecclesiæ « militantis corroborandis institutum est. »

4. — Variae sunt historiæ, quæ sacrificii incruenti ad nos contra inimicorum visibilium fuorem protegendos, probant omnipotentiam, ut proinde non immerito clamemus : « Da robur ; fer auxilium. » Ita exercitus imperialis, regnante Justiniano imperatore, insignem apud Colchos contra Persas obtinuit victoriam, in virtute hujus incruenti sacrificii. Hinc et Justinus ejusdem in imperio successor primam in hac incruenta victima fiduciam ponens, postquam Missam in quadam Ecclesia, quæ in summa apud Christianos veneratione erat, devote audiisset, ipse solus cum mille militibus equos concendens, sanguinolentam hostibus intulit stragem, fugavit, prostravit.

5. — Anno 871, juxta quod refert Baronius¹, postquam exercitus Danorum irreparabilibus Angliam orientalem devastasset desolationibus atque minis, victoriosus et insolens, ad Angliæ occidentalis se convertit exterminium, ubi intrepidam constantemque ab Etelredo rege expertus est resistiam. De hoc autem piissimo principe alias inter virtutes principaliter memoratur et illa, quod, dum Missæ assistens sub tentorio suo sæpe sæpius ad conflictum invitaretur et provocaretur ab hostibus, docerentque circumstantiæ illam opportunissimam nequaque omittendam præliandi occasionem, nihilominus pientissimus rex se nec pedem promotorum asseruerit, donec Missam finiisset Sacerdos ; ac proinde sacra illa hostia fortificatus et animatus, postea prorupit in Danos cum gloriissimæ victoriarum successu ; ubi non abs re causam fuerit indagare, cur Ecclesia sancta, a Spiritu Sancto gubernata, hunc sacrum introduxit ritum, ut custodia sancta intra vas, quod tabernaculum militare exprimat in figura, conservetur ? Ecce igitur præsentissimam vobis rationem : « O salutaris hostia ; bella premunt hostilia, da robur, fer auxilium. » Hoc namque in tabernaculo Christiani milites contra omnes tam visibles quam invisibles, ut latius patebit in ingressu, se animant hostes.

6. — Lotharius II, Imperator, Innocentii favens partibus, ingenti cum exercitu Ecclesiam ab anti-papa oppressam liberavit², inque ejusdem sanctæ sedis favorem contra Ruggierum Siciliæ regem

¹ BAR., an. 871, n. 401. — ² Id., an. 4137, n. 22.

præliatus est ; ast illud observetis velim, quod de hoc piissimo principe ex Petri Diaconi testimonio annales referunt Ecclesiastici. Expeditioni intentus, mane sub auroram, unam audiebat Missam pro mortuis, alteram pro suo exercitu et tertiam denique in die : quæ inter devotionis exercitia, prospera semper fruens vita et salute, centesimum attigit annum. Quam eamdem ab hac gloria victimam obtinuit gratianus Robertus Rex contra Scotos, ingenti apparatu militari Angliam oppugnantes ; de eo namque Catechismus historialis ita memorat³ : « Robertus Rex auditio sacro ad eos veniens, tam læta victoria hostes omnes subegit, ut suorum nemo, qui Missæ sacrificio interfuisset, desideraret. » Cui non absimile favet illud, quod in quadam magnæ fidei auctore scriptum reperio in hæc verba⁴ : « Vladislavus Jagellone, Poloniæ Rex, appetitus anno 1410, a centum et quinquaginta hostium millibus, ipso die pugnæ, erecto in loco certaminis tentorio, Missam fieri jussit ; cui cum interesset, quamquam accurrentibus nunciis, qui hostes adesse clamarent, non tamen avelli nisi peractis sacris potuit. Porro ita post brevi ejus auspiciis dimicatum est, ut cæsis hostibus quinq̄a millibus et captis quadraginta millibus, victoria Polonis cesserit, desideratis paucis nostris. » Deinde subdit auctor S. Stanislaus in aere apparuisse, habitu indutum sacerdotali, nostrosque ad prælium animasse, quasi in vestitu illo immensam sacrificii oblati demonstrare voluisset virtutem, illudque ibi locum haberet : « O salutaris hostia, bella premunt hostilia, da robur, fer auxilium. »

7. — Osorius fusius de Missa tractans⁵, hunc refert eventum, qui in Hispania circa Comitem accidit de Castella, Garziam Fernandez in aree, cui nomen Santistevan de Gormaz. Numerosissimo Æthiopum appetitus exercitu sub Regis Corduensis ductu, Comes postridie manus cum inimico consere decrevit, auditaque Missa cum omnibus suis prosiliit in campum ; reliquos autem inter nobiliores heroes quidam eminebat nomine Pasqual Vives qui a teneris annis tantam in audienda quotidie Missa conceperat devotionem, ut assisteret omnibus, quotquot in die hac et illa celebrarentur in Ecclesia, ad quam pro temporis locorumque diversitate accedebat. Eo igitur die, quo prælium inchoandum erat, armatus atque ad pugnam præcinctus, Ecclesiam duntaxat ingressus est S. Martini ubi octo audivit Missas, totidem namque Monasterium illud habebat Religiosos, quo interim tempore minister ejus ad portam Ecclesiæ equum custodiebat domini sui, de nimia illius lamentans tarditatem, simulque ordinatam habens lanceam et scutum. Interim nostri reportarunt victoriam ; quam omnes Pasqual Vives unanimiter adscripserunt, utpote qui

¹ Catech. hist., c. 5. — ² JAC. HAUTIN., Sacr. an. sub n. 1222. — ³ OSOR., t. IV de Miss. div. Sacr.

per omnes barbari exercitus partes visus fuerit eques discurrere, animose pugnare, turbare, insignia eorum auferre, numerosamque et sanguineam de hostibus stragem sumere. Sub vesperam igitur obtenta victoria, Vives ad se accersiri fecit Comes, usque modo in Ecclesia hærentem ; neque enim in publicum prodire præsumebat, timens ne tamquam ignavus vilipenderetur ab omnibus, nesciens insuper, quod contigerat. Ast tandem prodire coactus, dum omnes ejus applauderent valori, illique victoriæ adscriberent, dicentes, quod ipsum vidissent præliantem, piissimus miles interius a Deo illustratus, Angelum loco suo, inque figura sibi simili bellasse intellexit, dum ipse sanctis sacrificiis cum reverentia assisteret. Et quidem sub octavæ Missæ principium pugnam terminatam, plenamque de hostibus victoriæ reportatam fuisse deprehensum fuit.

8. — In Annalibus Ecclesiasticis⁶ circa annum 998, scribitur quod cum Burgundiones Roberto Regi Francie rebellassent, is in manu potenti conducto secum Richardo Comite Rotomagensi, una cum triginta Normannorum millibus Burgundiam ingressus, civitatem Antisiodorensem forti obsidione cinxerit et licet eam sæpius per fortis insultus ad deditiolum compellere tentasset, in vanum tamen cessere omnes ejus conatus ; tandem vero totum belli apparatum castello S. Germani expugnando applicuit et S. Odiloni Abbatii Cluniacensi, pro concordia componenda suam opem interponenti, aures minime præbuit. At vero quid tandem evenit ? « Dei subito adfuit præsens auxilium, nam ejusdem castri universa capacitas ita repleta est hora prælii tetrica nebula, ut nemini hostium a foris pervius foret jaculandi aditus, cum ab intro re pugnantibus cernerent se gravi cæde prostrerni, sicque cum suorum maxime Normannorum concisione dimiserunt castrum incolume, quos, licet tarde, pœnituit adversus magni meriti locum arma sumpsisse. » Sed undenam castrum hoc miraculosum et opportunum illud obtinuit subsidiū ? « O salutaris hostia, etc., contigit enim, ut hora, qua Regis exercitus adversus locum sacram certamen inire coepisset, vir religiosus Gislebertus, ejusdem loci monachus, super altare B. Mariæ semper virginis, quod decentius cæteris in vertice ejusdem constat esse Ecclesiæ (quemadmodum hora tercia diei quotidie consueverat) Missarum sacramenta celebrare inciperet ; quod scilicet factum satis cœlitus præstitæ congruit victoriæ. »

9. — Advertendum tamen est, quod cum S. Thomas non distinguat inter hostes, adversus quos sacra hæc hostia nos communis, sed tantum dicat : « Bella premunt hostilia, da robur, fer auxilium ; » hinc quoque libere asserere possumus, sacram hanc hostiam non solum fugare inimicos visibles, sed

¹ BAR., an. 998, n. 5.

etiam invisibles, spiritus videlicet tartareos, obstinatissimos hostes nostros. Unde D. Chrysostomus super illa Psalmistæ verba⁷ : *Parasti in conspectu meo mensam adversus eos, qui tribulant me, ita scribit :* « *Ista mensa agnoscat altaris Domini consecratio, nam vide quid dicit Sapientia⁸ :* « *Sapientia ædificavit sibi domum, etc. Qui sunt isti, qui nos tribulant ? Suggestiones inimici, exagitationes, cupiditates, delectationes, seculi honores, etc. Veniant ad mensam potentis, considerantes ea, quæ apponuntur eis, accipere cum timore et tremore et tribulationes efficiuntur consolations, auferentur ea, quæ sunt carnis, infundentur ea, quæ sunt spiritus.* » Hugo Cardinalis considerans verba illa Sapientis, de sapientia dicentis : *Immolavit victimas suas, miscuit vinum et proposuit mensam suam, verba illa ad sacrificium Missæ alludere dicit :* « *Victimas suas,* » inquit⁹, « id est, se ipsum ; dicit vero pluraliter victimas, quia hæc una victimæ Christus per multas hostias in lege figurata fuit ; » immediate vero subjungit : « *Hæc Sapientia misit ancillas suas, id est, prædicatores, ut vocarent ad arcem et ad mænia civitatis,* id est, ut idem Hugo exponit : *Ad sacramentum corporis Christi, quod est contra inimicos munimentum, quia hoc sacrificium dat robur, fert auxilium.* »

10. — Albertus Magnus verba illa Moysis Deuteronomii, xxxiii, 7, de tribu Juda loquentis adducit videlicet¹⁰ : *Manus ejus pugnabunt pro eo et adjutor illius contra adversarios ejus erit. Quærerit vero idem Doctor*¹¹, *unde ista confidentia fortitudinis tribui Iudeæ evenerit ? Et respondet, derivatam esse a benedictione, quam Jacob Patriarcha huic tribui est impertitus, dicens :* *Lavabit in vino stolam suam et in sanguine uvæ pallium suum.* Etenim per hoc vim, incruentum intelligitur sacrificium, quod sub speciebus panis et vini consecratur : unde subdit : « *Nisi enim stolam conversationis in vino sacramenti sibi spiritualiter infuso lavisset, hoc est, nisi sanguine benedictæ uvæ Jesu Christi pallium charitatis intinxisset, pro certo tantam confidentiam in Deo contra inimicos non habuisset.* » Hoc est, quod dicitur (I Mach., vi) : *Ostenderunt elephantis sanguinem uvæ et mori, ut acuerent eos in prælium.* Ex natura enim habet hoc animal, quod audax et bona spei efficitur, quando ali quid simile videt sanguini ; quia elephas propter castitatem et fortitudinem virium, Sanctum signat, qui acutus sanguine Christi in prælium. Unde B. Petrus Damianus, modum docere volens, quo adversus inimicum infernalem, certam nobis promittere possimus victoriam, in quadam Epistola ita scribit¹² : « *Videat occultus hostis labia tua,*

¹ CHRYS., in Ps. XXII. — ² PROVERB., IX, 1. — ³ HUGO CARD. — ⁴ DEUT., XXXII, 7. — ⁵ ALB. MAG., de Euch. dist. — ⁶ S. PET. DAM., t. VI, ep. 28.